

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 93g/2018

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele
70 alin. (4) și 84 alin. (1) din Codul penal

CHIȘINĂU

9 iulie 2018

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Igor DOLEA,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 28 iunie 2018,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 9 iulie 2018, în camera de consiliu,

Prezintă următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textelor;

- „20 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani” din articolul 70 alin. (4) din Codul penal;

- „și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate” din articolul 84 alin. (1) din Codul penal,

ridicată din oficiu de către dl Alexandru Negru, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în dosarul nr. 1-170/2018, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională pe 28 iunie 2018, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află în examinare cererea dlui Gheorghe Anton privind aplicarea retroactivă a legii penale.

4. Prin încheierea din 27 iunie 2018, instanța de judecată a ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a alineatelor (6) și (12) din Art. I din Legea nr. 163 din 20 iulie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

5. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1
Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

6. Prevederile relevante ale Codului penal, după modificările operate prin Legea nr. 163 din 20 iulie 2017, sunt următoarele:

Articolul 70

Închisoarea

„[...]”

(4) La stabilirea pedepsei definitive în caz de concurs de infracțiuni, pedeapsa închisorii nu poate depăși, **20 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani**, și 12 ani și 6 luni pentru minori, iar în caz de cumul de sentințe – de 30 ani pentru adulți, 25 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, și 15 ani pentru minori.”

Articolul 84

Aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni

„(1) Dacă o persoană este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni fără să fi fost condamnată pentru vreuna din ele, instanța de judecată, pronunțând pedeapsa pentru fiecare infracțiune aparte, stabilește pedeapsa definitivă

pentru concurs de infracțiuni prin cumul, total sau parțial, al pedepselor aplicate, dar pe un termen nu mai mare de 25 de ani de închisoare, iar în privința persoanelor care nu au atins vârsta de 18 ani **și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate** – pe un termen nu mai mare de 12 ani și 6 luni. În cazul în care persoana este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni ușoare și/sau mai puțin grave, pedeapsa definitivă poate fi stabilită și prin absorbirea pedepsei mai ușoare de pedeapsa mai aspră.

[...]"

7. Prevederile relevante ale Legii nr. 163 din 20 iulie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative sunt următoarele:

„[...]

6. Articolul 70: se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:

„(3¹) La aplicarea pedepsei persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care au săvârșit infracțiune la vârsta de la 18 până la 21 de ani, maximul pedepsei se reduce cu o treime. În cazul în care instanța, ținând cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită. Necesitatea aplicării pedepsei în limitele generale urmează a fi argumentată de către instanța de judecată.”

la alineatul (4), după textul „25 de ani pentru adulți” se introduce textul „, , **20 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani,**”, iar după textul „30 de ani pentru adulți” se introduce textul „, , 25 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani,”.

[...]

12. La articolul 84 alineatul (1), după textul „care nu au atins vârsta de 18 ani” se introduce textul „**și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate**”.

[...]"

8. Prevederile relevante ale Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în continuare – Convenția) sunt următoarele:

Articolul 7

Nicio pedeapsă fără lege

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care, în momentul săvârșirii, era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul invocă faptul că prin amendamentele aduse articolelor 70 și 84 din Codul penal s-a

creat o neclaritate cu privire la maximul pedepsei închisorii, care poate fi stabilit în caz de concurs de infracțiuni în privința persoanei cu vârsta cuprinsă între 18 și 21 de ani.

10. În acest sens, autorul menționează că maximul pedepsei închisorii pentru concurs de infracțiuni conform prevederilor articolului 84 alin. (1) din Codul penal este de 12 ani și 6 luni, iar în cazul celor ale articolului 70 alin. (4) din același Cod – de 20 de ani. Astfel, în opinia autorului excepției, între aceste dispoziții ar exista o contradicție referitoare la limita maximă a închisorii care îi poate fi stabilită persoanei cu vârsta cuprinsă între 18 și 21 de ani.

11. Autorul excepției consideră că prevederile contestate sunt contrare dispozițiilor articolelor 1 alin. (3), 4, 23 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului penal, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată din oficiu de către dl judecător Alexandru Negru din cadrul Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, în dosarul nr. 1-170/18, este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Curtea observă că obiectul excepției îl constituie alineatele (6) și (12) din Art. I din Legea nr. 163 din 20 iulie 2017 privind modificarea și completarea unor acte legislative, prin care au fost amendate articolele 70 și 84 din Codul penal. Potrivit normelor de tehnică legislativă, dispozițiile de modificare și completare a unui act legislativ se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta. Prin urmare, Curtea reține că intervențiile ulterioare de modificare și de completare a acestora trebuie raportate la actul de bază.

16. În acest context, pentru a asigura o mai mare claritate și accesibilitate a hotărârilor Curții Constituționale, ca urmare a practicii stabilite (a se vedea Hotărârea nr. 11 din 28 mai 2013, §§ 18 și 19), Curtea va raporta obiectul sesizării la actul de bază, în acest caz la articolele 70 alin. (4) și 84 alin. (1) din Codul penal, care reglementează pedeapsa închisorii și, respectiv, aplicarea pedepsei închisorii în cazul unui concurs de infracțiuni.

17. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile contestate încalcă prevederile articolelor 1 alin. (3), 4, 23 și 54 din Constituție. Deși sunt invocate aceste prevederi constituționale, criticile autorului excepției se referă, de fapt, numai la dispozițiile articolului 23, care garantează dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

18. Autorul excepției invocă o pretinsă contradicție între textul articolului 70 alin. (4) și cel al articolului 84 alin. (1) din Codul penal. De vreme ce prima dispoziție stabilește, în cazul persoanelor care nu au atins vârsta de 21 de ani, un maxim al pedepsei cu închisoarea de 20 de ani, a doua ar permite aplicarea, în cazul aceleiași persoane, pentru pedeapsa închisorii un maxim de 12 ani și 6 luni.

19. Curtea reamintește că principiul legalității incriminării presupune ca legea să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele pentru acestea (*nullum crimen, nulla poena*). Cu referire la redactarea textelor legislative, acest principiu reclamă existența unui grad minim de claritate și de precizie a reglementării. Astfel, persoanele abilitate să aplice legea și particularii trebuie să poată să înțeleagă și, într-o anumită măsură, să prezică ceea ce permite și ceea ce nu permite legea (a se vedea, de exemplu, Decizia nr. 49 din 31 mai 2018, § 30). Această cerință capătă și mai multă forță atunci când sunt aplicate sancțiuni, în special sancțiuni penale.

20. Curtea menționează că acest principiu impune o abordare interpretativă foarte atentă în cauzele în care se are în vedere aplicarea de sancțiuni care au o semnificație neclară (a se vedea concluziile Avocatului General Michal Bobek, prezentate în *European Federation for Cosmetic Ingredients v. Secretary of State for Business, Innovation and Skills*, pe 17 martie 2016, în cauza 592/14, § 23).

21. Pe această cale, Curtea precizează că, potrivit jurisprudenței Curții Europene, principiul preciziei legii aplicabile (*nulla poena sine lege certa*) presupune în special ca legea să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele pentru acestea. Această condiție este îndeplinită atunci când justițiabilul poate avea cunoștință, pornind de la modul de redactare a dispoziției relevante și, la nevoie, din interpretarea care va fi dată acesteia de instanțe, despre actele și omisiunile care determină angajarea răspunderii sale penale (a se vedea *Del Río Prada v. Spania*, 21 octombrie 2013, § 77-80; și *Vasiliauskas v. Lituania*, 20 octombrie 2015, § 154). Principiul preciziei legii aplicabile nu poate fi interpretat în sensul în care interzice clarificarea progresivă a normelor privind răspunderea penală prin interpretări jurisprudențiale, atât timp cât acestea sunt în mod rezonabil previzibile (a se vedea *G. v. Franța*, 27 septembrie 1995, § 25; și *Kononov v. Letonia* [MC], 17 mai 2010, § 185).

22. Curtea reține că, deși articolul 84 alin. (1) din Codul penal stabilește pedeapsa maximă a închisorii de 12 ani și 6 luni în cazul persoanei care nu a împlinit vârsta de 21 de ani, iar articolul 70 alin. (4) din același Cod pe cea de 20 de ani, **deosebirea dintre acestea constă în faptul existenței sau lipsei unei condamnări anterioare a persoanei**. Astfel, din interpretarea sistematică a prevederilor menționate, se observă că incidența unei dispoziții sau a alteia are loc în funcție de acest criteriu.

23. Astfel, având în vedere aceste elemente, trebuie să se constate că principiul preciziei legii aplicabile (*nulla poena sine lege certa*) este respectat în acest caz, pentru că justițiabilul poate prevedea, pornind de la modul de redactare a dispoziției relevante și, la nevoie, din interpretarea acesteia, care va fi pedeapsa aplicabilă.

24. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinarea sa în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textelor:

- „20 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani” din articolul 70 alin. (4) din Codul penal;

- „și a persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care nu au mai fost condamnate” din articolul 84 alin. (1) din Codul penal,

ridicată din oficiu de către dl judecător Alexandru Negru, în dosarul nr. 1-170/18, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 9 iulie 2018

DCC nr. 81

Dosarul 93g/2018